

dos se induit, item Gloria, vel Credo, et in Canone nomen alicujus Sancti, aliquam ex Collectis, vel Orationibus minus principalibus, denique partes alias Missae extraordinarias, quae non semper dicuntur; pariter mutilare verbum aliquod, salvo sensu, et secluso scandalo. Erit autem mortale, nisi excuset inadvertentia, relinquere Epistolam, Evangelium, Orationes praecipuas, fractionem hostiae, et illius mixtionem in sanguinem, purificationem Calicis, et similia, quae continent materiam ex se gravem.

90. Circa ritus Missae extat Bulla S. Pii. V. ubi dicitur. *Mandantes, et omnibus districte praecipientes in virtute S. obedientiae, ut Missam juxta ritum, modum, et normam in Missali praescriptam decantent, ac legant.* Hinc probabiliter multi docent graviter peccare Sacerdotem, qui nimis festinanter, et absque debita reverentia Sacrum peragat, tum quia non potest non omittere caeremonias aliquas ab Ecclesia praescriptas, tum quia etsi omnino non omittat, eas non praestat cum reverentia, et gravitate, quam postulat majestas Sacrificii; tum denique ratione scandali, quod populo praebetur. Quantum autem temporis spatium impendi oporteat, non est facile definire, cum alii sint aliis tardiores tum in pronuntiatione, tum in gestibus, et actionibus. Bened. XIV. *Notif.* 34 ait, Missam nec debere esse brevioris triente, nec hora dimidia longiorem. Itaque a gravi peccato non facile excusatur Sacerdos, qui infra quadrantem eam absolvit ex rationibus nuper adductis.

91. *Quaest.* 8. An, et quale sit peccatum, aliquid addere, vel mutare? R. 1. Aliquid addere animo introducendi ritus novos, est mortale peccatum, sicut et novas addere publicas preces in missa saltem solemni. Ex devotione tamen privata collectas addere non est nisi venialis culpa; imo et nulla erit, si gravis sit causa, vel necessitas. Mutare Mis-

sam, et unam pro alia legere sine gravi causa non licet; non erit tamen gravis culpa, secluso contemptu, vel scandalo, a quo difficile excusari potest qui in diebus vetitis celebret Missam publicam *Votivam*, aut de *Requiem*, nisi ob graves causas. Quibus autem diebus id liceat, vide apud Auctorem, qui et rationem eas celebrandi docet, et plura affert decreta S. Cong. ad Missas spectantia.

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO POENITENTIAE.

Poenitentiae nomine aliquando intelligitur specialis virtus, inclinans nos ad dolendum de peccatis, et pro eis Deo satisfaciendum. Numeratur inter species justitiae commutativae, ejusque actus praecipui sunt dolor, et satisfactio. Hic a nobis accipitur pro Sacramento Poenitentiae, a Christo Domino institute ad delenda peccata post baptismum commissa. Poenitentia quidem ut virtus fuit omni tempore necessaria necessitate medii ad salutem; in lege autem Evangelii esteodem modo necessarium Poenitentiae Sacramentum, saltem in voto, ex Trid. Sess. 14. c. 2. dicente: *Est autem hoc Sacramentum Poenitentiae lapsis post baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus.*

CAPUT PRIMUM.

De essentia Sacramenti Poenitentiae.

1. *Quaest.* 1. Quanam est materia remota hujus Sacramenti? R. 1. Materia sufficiens, et necessaria est omne peccatum mortale post baptismum com-

missum. Hinc peccatum. originale excluditur ab hujus Sacramenti materia. Atque hic obiter nota, damnatam esse ab Alex. VIII. prop. istam: *Homo debet agere tota vita poenitentiam pro peccato originali.* Sunt etiam materia remota, et necessaria confessionis, peccata commissa in ipsa baptismi susceptione, ut et peccatum, quod vocant, *fictionis*, dum quis suscipit baptismum in peccato lethali, et sine dolore de ipso. Ita communiter DD. cum S. Th. et Bonaventura, quibus favet Aug. relatus in *c. de Consec.* ubi ait: tunc *valere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio veraci confessione recedit.* Quamquam alii cum Glosa interpretantur *confessionem* de sola cordis contritione, et eodem modo D. Thomam interpretantur.

2. R. 2. Materia remota sufficiens, et non necessaria hujus Sacramenti sunt omnia peccata venialia, post baptismum commissa, atque etiam mortalia, olim rite confessa, ut docet doctrina communis TT. cum D. Th., Suarez, et aliis passim. Et deducitur ex *Extrav. 1. de priv.* in fine, ubi Bened. XI. ait: *Licet de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen ut eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre.* Et haec est praxis communis fidelium, quia ad dolorem facilius excitandum, et ad materiam certam in confessione apponendam, solent post venialia aliqua confiteri de peccato aliquo gravi jam confesso. Quamvis enim peccatum, quod semel est rite confessum, deletum sit, nec possit amplius deleri; per Sacramentum tamen confertur gratia ex se delens peccatum, etsi ex accidenti illud in *actu secundo*, ut ajunt, non deleat.

3. *Quaest. 2.* Quanam est materia proxima Sacramenti Poenitentiae? R. Sunt actus poenitentis, scilicet contritio, confessio et satisfactio. Constat ex Trid. Sess. 14. Can. 4. *Si quis negaverit ad integram, et perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in poe-*

nitente, quasi materiam Sacramenti Poenitentiae, videlicet Contritionem, Confessionem, et satisfactionem, quas tres poenitentiae partes dicuntur, anathema sit. Porro Contritio, et Confessio sunt partes essentiales; actualis vero satisfactio solum est integralis, ut patet in aegrotis, qui ratione destitutus, solet absolvi absque satisfactione; hujus tamen votum, seu propositum necessarium est ad poenitentiam.

4. *Quaest. 3.* Quanam est forma hujus Sacramenti? R. Verba illa: *Absolve te a peccatis tuis.* Sunt qui velint, ad essentiam formae solum pertinere ea verba: *absolve te*, cum ex circumstantiis satis determinentur ad absolvendum a peccatis. Alii tamen id probabiliter negant sufficere, adeoque in praxi standum est secundae sententiae, licet forte minus probabili, ut animadvertunt Salmant., Roncaglia, et alii. Omnes tamen fatentur ea verba pertinere ad integritatem formae, adeoque sine gravi culpa omitti non posse. Quamvis autem verba *ego*, et *tuis* sint de praecepto, sine illis tamen valide absolvitur. Secus autem, si taceatur verbum *te*, quod reum exprimit, estque de essentia sententiae judicialis, qualis est absolutio Sacramentalis. Cetera verba, quae praecedunt absolutionem, in gravi necessitate omitti possunt, sine hac tamen ea tacere, sicut, et sequentia *Passio Domini N. J. Christi*, cet. erit solum veniale. Mortale tamen est relinquere illa verba: *in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S. Amen.*

5. *Quaest. 5.* Quanam sunt verba ex Rituali R. a Sacerdote in absolutione adhibenda? R. Sacerdos audita Confessione, et injuncta poenitentia, dicere prius debet: *Missereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam aeternam* Deinde dextera versus poenitentem elevata, dicat: *Indulgentiam, absolutionem, et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens et misericors Dominus. Amen.*

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, et interdicti, in quantum possum, et tu indiges. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S. Amen. Passio D. N. J. Christi, merita B. Mariae Virginis, et omnium Sanctorum, et quicquid boni feceris, et mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiae, et praemium vitae aeternae. Amen. Si poenitens sit laicus, omittendum est verbum *suspensionis*, ut monet idem Rituale Romanum.

6. *Quaest. 6.* An valeat absolutio collata per formam deprecatoriam: *absolvat te Deus?* R. Sunt plures auctores contendentes ea forma Ecclesiam usam fuisse usque ad saeculum XIII., eamque etiam hodie dum vigere apud Graecos. Ita Tournelius, Martene, et alii. Sed id negant alii multi, estque communis sententia TT. invalidam esse omnino formam deprecatoriam, cum Christus Dominus expresserit, hoc Sacramentum instituens, a Sacerdote, tanquam Judice sententiam esse ferendam: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Joann. 20. Et a Trid. definitum est, formam debere esse indicativam: ait enim Sess. 14. c. 3. *Docet S. Synodus, Sacramenti Poenitentiae formam, in qua praecipue ipsius vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse: Ego te absolvo, &c. Quibus quidem de Ecclesiae S. more preces quaedam laudabiliter adjunguntur.*

7. *Quaest. 6.* An forma absolutionis necessario sit voce proferenda? R. Affirm. cum D. Th. Suario; et communi. Unde Clemens VIII. proscripsit propositionem dicentem: *Licet per litteras, vel internuntium Confessario absenti sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolutionem obtinere.* Invalida est ergo absolutio data poenitenti, qui non sit moraliter praesens confessario, ita ut audire possit vocem Confessarii, mo-

re communi hominum loquentis, quamvis necesse non sit, ut re ipsa illam audiat.

8. *Quaest. 7.* An valida sit absolutio sub conditione? R. 1. Invalida est absolutio collata sub conditione de futuro, v. g. *si restitueris, ego te absolvo.* Ratio est, quia absolutio nullam vim habet, donec impleta sit conditio; nec vero est in potestate confessarii suspendere effectum Sacramenti, quod ex se producit id quod significat; significat autem effectum de praesenti. R. 2. Valida est absolutio, quae datur sub praeterita, vel praesenti conditione, quando illa praesens est vel impleta, tunc enim effectum non suspendit: sic DD. fere omnes. Est tamen illicita absolutio sub conditione, nisi gravis sit necessitas ita absolvendi, cum sit contra reverentiam Sacramenti, et contra generalem consuetudinem in re gravi. Erunt autem causae justae conditionate absolvendi, 1. Si Sacerdos prudenter dubitet, an moribundus vivat, necne, vel sentiat, aut sit rite dispositus: 2. si Confessarius dubitet, an habeat jurisdictionem, et sit necessitas confitendi; tunc autem debeat poenitenti manifestare rationem dubitandi, ut si ille re vera jurisdictionem non habuerit; sciat poenitens se non esse absolutum, adeoque iterare debere confessionem lethalium: 3. si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam; quam tamen poenitens suscipere non potest, nisi prudenter credat se esse dispositum juxta praeceptum Apostoli: 4. cum dubitatur, an puer, vel semifatuus sint rite parati, praesertim in periculo mortis, et tempore Paschali.

CAPUT II.

De Contritione.

9. *Quaest. 1.* Quid est contritio, et quotuplex? R. Contritio generatim sumpta est dolor, ac dete-

statio de peccato commisso, cum proposito, emendandi de cetero, ob motivum supernaturale. *Trident. Sess. 14.* Dividitur in perfectam, et minus perfectam: perfecta, quae absolute dicitur *Contritio*, est dolor de peccato ex motivo caritatis propter Deum summe dilectum; imperfecta, quae dici solet *attritio*, ex inferiore motivo, supernaturali tamen elicitur. Prima per se sola justificat extra Sacramentum, sed cum voto Sacramenti suscipiendi. Secunda disponit quidem ad justificationem, sed non justificat nisi cum Sacramento, ut postea dicemus. Dubitant *TT.* an contritio consistat in dolore, qui praesupponat detestationem peccati, an potius in detestatione, quam sequitur dolor. Ad praxim haec quaestio parum refert, cum certum sit ad contritionem utrumque requiri; et re vera in dolore, si verus sit, contineatur detestatio; nec possit quis vere detestari peccatum, quin de illo doleat.

10. *Quaest. 2.* Quando obliget praeceptum contritionis perfectae? *R.* Omnes per se obligat in articulo mortis; et quidem etiam si confessi fuerint peccata sua cum dolore attritionis. Ita Suarius, alique ex iis, qui defendunt attritionem sufficere ad Sacramentum Poenitentiae; quia ratio dictat, ut eo tempore, quo defectus est irreparabilis, quisque sequatur viam tutiorem ad aeternam salutem, qualis est perfecta contritio. Praeter mortis articulum est etiam obligatio eliciendi contritionem, quoties quis vult administrare, vel suscipere Sacramenta, et versatur in peccato lethali, nec voluntatem habet, vel facultatem confitendi: 2. in gravi et vehementi tentatione, quae aliter non nisi aegre vinci potest: 3. quando quis se exponit periculo cadendi in nova peccata lethalia, nisi conteratur; et ideo aliqui contendunt dilationem longam contritionis post commissum mortale, novum esse peccatum lethale; sed alii plures repugnant.

11. *Quaest. 3.* An ad justificationem impetran-

dam necessarii sint ad singula peccata singuli actus doloris? *R. Neg.* cum *D. Th.* opus. de Verg. q. 27. art. 5. cui consonat doctrina Catech. Rom. §. 3. et conformis est fidelium praxi, qui uno contritionis actu omnia sua peccata detestantur. Quae detestatio cum fiat ex motivo universali, pugnante cum omni peccato, in virtute ad singula refertur, et singula detestatur.

12. *Quaest. 4.* An ad Confessionem praeter dolorem requirantur alii actus virtutum? *R.* Requiri actus fidei, et spei, veluti dispositiones ad justificationem; sed non est opus, ut poenitens expresse, et reflexe hos actus eliciat; cum enim quis ad Confessionem rite paratus, et dolens accedit, proculdubio credit, et quidem explicitè, atque explicitè sperat, virtute Sacramenti remittenda sibi peccata; quamvis reflexe hos actus non eliciat. Ita De-Lugo conciliat utramque opinionem, alteram negantem, alteram asserentem necessitatem actus expliciti fidei, et spei ad justificationem. Atque idem est dicendum de voto confessionis; sine quo peccatum non remittitur, sed in ipsa contritione continetur.

13. *Quaest. 5.* Qualis esse debeat dolor de peccatis in Sacramento Poenitentiae? *R.* Formalis, supernaturalis, efficax, et universalis respectu mortali. Ac primo quidem debet esse *formalis*, hoc est, expressus animi dolor de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero. Hinc non sufficit dolor mere existimatus, nec solum desiderium doloris, idque etiamsi solum confitearis venialia; sed opus non est, ut dolor sit de omni veniali, sed sufficit de uno dolere formaliter: imo si confitendo venialia, confitearis etiam peccatum aliquod grave, jam remissum, hoc potest esse materia certa confessionis, et doloris: 2. *supernaturalis*, hoc est, ex motivo supernaturali, per auxilium gratiae, ex *Conc. Trid. Sess. 6. can. 3.* Unde qui dolet tantum de peccatis propter in-

famiam, aut alia mala temporalia, non rite confitetur; in quo ignorantia non excusat, cum deficiat pars essentialis constituens Sacramentum. Debet esse quoque universalis de omni mortali, nondum remisso, ex Conc. Lat. 11. c. 22. Nam cum gratia sit remissiva omnis peccati, nec possit unum mortale sine altero remitti, contritio valens ad remissionem peccatorum, debet se ad omnia extendere propter motivum omnibus commune.

14. Denique dolor debet esse *efficax*, ita ut excludat omnem affectum ad peccatum grave, et includat propositum ulterius non peccandi. Ita Conc. Trid. Sess. 14. c. 4. Ad hanc efficaciam pertinet voluntas vitandi omnem occasionem peccandi, et adhibendi remedia a Confessario injuncta ad vitandum peccatum. Talis autem debet esse affectio poenitentis, ut paratus sit omnia potius mala, et mortem ipsam peti, quam redire ad peccatum; et hoc est, dolorem esse appreciative summum, quamvis opus non sit, ut exterius sit sensibilis per suspiria, lacrymas, aliaque externa signa; cum dolor sit internus, et in corde sedem suam habeat.

15. *Quaest. 6.* An ad Sacramentum Poenitentiae requiratur contritio, vel an sufficiat attritio? Certum quidem videtur non requiri contritionem charitate perfectam, quae justificet extra Sacramentum, cum illud sit Sacramentum *mortuorum*, adeoque institutum sit a Christo ad fideles Deo reconciliandos, ut loquitur Tridentinum Sess. 14. *Can. 1.* Id tamen nunquam haberet locum, quia Sacramentum semper illos invenire deberet Deo conciliatos per charitatem. Quaestio igitur solum est, an ad Poenitentiam in Sacramento praecedere debeat dolor de peccato ex motivo charitatis praedominantis, quantumvis remissae, an vero sufficiat dolor supernaturalis ex metu gehennae, aut poenarum, vel amittendae beatitudinis, cum

spe veniae a Deo obtinendae. *Cum versemur in quaestione, ab Ecclesia hactenus non definita jure, ac merito Alex. VII. sub poena excommunicationis latae sententiae, Sedi Apostolicae reservatae, praecepit cunctis, et singulis fidelibus, ut. . . non audeant alicujus Theologicae censurae, alteriusve injuriae, vel contumelias nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in praefata attritione, ex metu gehennae concepta, quae hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictae dilectionis necessitatem. donec a S. Sede fuerit aliquid hac in re definitum. Bened. XIV. c. 13. l. VII. de Syn. Dioec.*

Jam vero pro contritione ex charitate praedominante stant Merbesius, Habert, Juenin, Antoine Concina, et alii. Pro sufficientia tamen attritionis pugnant illustriores ex antiquis Theologis, ut ait Gonetus, et plurimi ex recentioribus, inter quos Roncaglia vocat eam sententiam moraliter certam, Cardinalis De-Lugo ait, contrariam post Trid. non esse amplius probabilem. Ait enim Trident. Sess. 14. c. 4: *Docet praeterea, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam; illam vero contritionem imperfectam, quae attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae, vel poenarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae, declarat, non solum non facere hominem hypocritam, et magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, et Spiritus S. impulsum, non adhuc inhabitantis, sed tantum moventis quo poenitens adjutus viam sibi ad poenitentiam parat. Et quamvis sine Sacramento Poenitentiae per se ad justificationem perducere pecca-*

tozem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiae impetrandam disponit.

17. Et quamvis concilium non dicat *sufficit*, sed tantum *disponit*; imo post magnam disceptationem, Pallavicino teste, verbum *disponit* substitutum fuerit voci *sufficit*, quae antea in decreto posita fuerat; id tamen non favet Adversariis. Idem enim utrumque re ipsa significat, ut ait Gonetus; nam concilium certe non loquitur de dispositione remota, cum attritio etiam remote disponat extra Sacramentum, sed de proxima dispositione. Quod patet ex illis verbis: *Et quamvis sine Sacramento per se ad justificationem perducere nequeat*, cet. ergo cum Sacramento perducit. Alias si de remota tantum dispositione Synodus intellexisset, inepte protulisset, quod attritio quamvis sine Sacramento nequeat justificare, tamen cum Sacramento ad justificationem disponit; sed potius dicere debuisset, attritionem sine Sacramento quidem non disponere ad gratiam impetrandam, disponere autem cum Sacramento. Nec potest aliter decretum Tridentini intelligi, inquit Corduba, insignis Theologus, qui Synodo Tridentino interfuit.

18. Confirmatur ex eodem Tridentino loquente de contritione, tamquam materia, vel quasi materia proxima Sacramenti Poenitentiae, eamque dividente in perfectam, et imperfectam: ergo utraque est proxima materia, vel quasi materia Sacramenti, adeoque ipsius proxima dispositio. Hinc eadem S. Synodus c. 4. subdit *quamobrem falso quidam calumniantur Catholicos scriptores, quasi tradiderint, Sacramentum Poenitentiae absque bono motu suscipientium gratiam conferre*. Et vero haeretici cum Lutero non improbant eos, qui asserebant, Poenitentiae Sacramentum gratiam conferre contritis, sed attritis, et eos, qui dicebant attritionem proxime disponere ad justificationem. Tridentinum ergo eos vindicando, sententiam

eorum tacite probavit, licet expresso decreto non definitur. Hinc testatur Bened. XIV. de Syn. lib. 7. c. 13. post Tridentinum hanc doctrinam ab Scholis omnibus communi plausu fuisse exceptam.

19. Itaque non immerito Ven. Ludovicus Granatensis *Conc. 2. de poen.* loquendo de attritis ex timore poenae horum solatio, inquit, *Tridentina Synodus providisse videtur*. Bellarminus autem de Poen. lib. 2. c. 18, dicit, *nullo modo negari posse, quin attritio, et sola non sufficiat, et cum absolutione sufficiat, ut in Concilio Trid. declaratum est*. Eodem modo loquitur Ven. Ludovicus a Ponte in lib. de statibus *T. I. Tract. 3. de Poen. c. 5.* tanquam de re a Tridentino declarata, ut mittam Medinam, et alios, qui paulo post Tridentinum scripsere. *Omnes dicunt, quod taliter (cum sola attritione) de attrito fit contritus, quatenus sub manu Confessoris recipit gratiam*; verba sunt Ven. Seraphini Capponi, Angelici Doctoris interpretis.

20. Nec vero de mente D. Angelici dubitare potest, quisquis illum attente perlegerit, praesertim in 4. dist. 6. q. 1. a. 3. *ad hoc, quod homo praeparet se ad gratiam in baptismo percipiendam praexigitur fides, sed non charitas; quia sufficit attritio praecedens, etsi non sit contritio*. Pariter in dist. 17. q. 3. a. 5. *Eodem modo Confessio ex vi absolutionis conjunctae remittit culpam, sicut baptismus*. Postea vero concludit: *remissio peccatorum datur, si praecedens dolor de peccatis non sufficiens ad contritionem fuit, et poenitens tunc obicem gratiae non praebet*.

21. Non me latet esse, qui velint S. Thomam aetate proveciorem sententiam istam retractasse. Ubi tamen, rogo, et quibusnam verbis? Imo in 3. p. 9. q. 80. art. 4. ad 5. discrimen statuens inter Sacramenta Baptismi, et Poenitentiae, et Sacramentum Eucharistiae, ita sese explicat: *Nam baptismus, et Poeniten-*

tia sunt quasi medicinae purgativae, quae dantur ad tollendam febrem peccati; Eucharistia vero est medicina confortativa, quae non datur nisi liberatis a peccatis. In quo, subjungit Suaresius, *plane sentit, Poenitentiam esse absolvendum, etsi constet nondum esse liberatum a peccato, dummodo sit sufficienter contritus.* Quam doctrinam certe docuit ille Hispaniae Apostolus S. Vicent. Ferrerius Serm. 2. Domin. 2. Adv. his verbis: *Prima (via ad justificationem) est cordis contritio: 2. est oris confessio: quoniam si in contritione, capiendo contritionem generaliter, in quantum se extendit ad attritionem, quae est displicentia de peccatis informis, non habuisti gratiam, habebis in Confessione.* Cui subungere possum auctoritatem S. Caroli, qui in Sacramentali Ambrosiano aperte docet, absolvendum esse poenitentem, qui attritionem saltem habeat, quamvis careat contritione. Tit. *Quae in ministratione Sacramenti Parochus et Confessarius observet.* Catechismus autem Romani Concilii sub Bened. XIII. tradit communem esse opinionem, ad Poenitentiam sufficere dolorem attritionis.

22. Ratio autem sententiae communis est, quia contritio quaevis, orta ex charitate praedominante, est contritio justificans, etiam extra Sacramentum: ergo vel ea non requiritur ad Sacramentum, vel Sacramentum non justificat, sed justificatos absolvit. Respondent aliqui, id non tollere, quominus Poenitentiae Sacramentum vim habeat justificandi, cum Tridentinum doceat, contritionem charitate perfectam non justificare nisi cum voto Sacramenti. Verum si res ita se haberet, nunquam fieret, ut Sacramentum faceret id quod significat, scilicet remissionem peccatorum; et inutilis esse virtus clavium, vi cujus nunquam re ipsa deleteretur peccatum. Praeterea in c. *Si presbyter* 12. et c. *agnovimus* 13. Julianus Papa, et Caecelinus ajunt, Sacerdotem negantem absolutionem

morienti, qui eam postulet, causam esse illius damnationis. Unde Pontifices credunt morientem habere votum Sacramenti, et ad illud esse paratum; et tamen damnari, quia deficit absolutio. Quo pacto id potest intelligi, nisi absolutio re ipsa, et in actu peccata remittat?

23. Respondent alii communius, peccatum extra Sacramentum remitti quidem per Contritionem, ortam ex charitate intensa, secus si oriatur ex charitate remissa. Verum haec doctrina aperte adversatur D. Thomae, et communi sententiae Theologorum. Nam S. Th. in Suppl. q. 5. a. 3. diserte tradit: *quantuncumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.* Nec vero loquitur S. Doctor de contritione adjuncta Sacramento, sed ab eo disjuncta, ut legenti patebit. Ast loquitur, inquit, de contritione charitate informata. Fateor, sed ipsemet docet omnem contritionem, quae vere talis sit, esse charitate informatam; sic enim arguit: *Quaelibet contritio est gratia gratum faciens informatam; ergo quantumcumque sit parva, delet omnem culpam.*

24. Deinde Trident. c. 4. Sess. 14. ait: *Etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu concipiatur, cet.* Ergo dolor charitate perfectus justificat peccatorem ante susceptionem Sacramenti. Adversarii tamen legunt contritionem non *charitate perfectam*, sed *charitatem perfectam*, ex quo deducunt loqui Concilium de charitate intensa. Sed melius De-Lugo, et alii legunt, *charitatem perfectam*; loquitur enim de contritione, quam dividit in perfectam et imperfectam. Imo etsi *perfectam* diceret charitatem, non probat ad justificationem extra Sacramentum requiri intensam charitatem. Siquidem perfectio charitatis non est petenda ex intentione actus, sed ex illius motivo; ita ut nul-

lus sit actus charitatis ex motivo Divinae bonitatis, auxilio gratiae cognitae, qui non sit in suo genere perfectus, licet alius alio possit esse perfectior pro majori, vel minori intensione, fervore, cet.

25. Illa ergo est perfecta charitas, quae concipitur ex motivo bonitatis Dei; imperfecta, quae oritur ex motivo boni proprii, seu quae Deum respicit ut sibi bonum. Itaque nulla potest esse charitas vere, et proprie talis, quae non remittat peccatum, ut constat ex mille Scripturae locis. *Ego diligentes me, diligo.* Prov. 8. *Qui diligit me, diligitur a Patre meo.* Joann. 14. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Petr. 1. et similia passim tum in veteri, tum in novo Testamento. Unde D. Thomas recte concludit 2. 2. q. 45. art. 4. *charitas non potest esse cum peccato mortali.* Nec vero dicas. S. Thomam loqui de charitate intensa, cum in supplem. q. 3. art. 5. dicat: *Amor potest esse ita remissus, quod non sufficiat ad rationem charitatis.* Respondeo enim, S. Doctorem remissum vocare amorem eum, quo quis Deum quidem diligit, sed non ita, ut diligat propter ipsius bonitatem. De cetero idem S. Doctor ait, *peccatum mortale contrariari charitati secundum propriam rationem, quae consistit in hoc, quod Deus diligatur super omnia.* 2. 2. q. 24. ar. 12. Tota ergo ratio charitatis, quae pugnat cum peccato lethali, desumitur ex motivo amoris Dei, non vero ex ejus intensione.

26. Sicut enim nulla est aversio a Deo, tanquam a fine ultimo, quantumvis remissa, quae non pugnet cum amicitia Dei; ita omnis dilectio Dei propter se, in quocumque sit gradu, pugnat cum peccato lethali. Id constat ex prop. 32. Michaelis Baji, damnata a Greg. XIII. *Charitas ista, quae est plenitudo legis non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Certum est autem, ad legem implendam satis esse charitatem habere, licet minus intensam, quae diligere

Deum nos faciat super omnia, ut expresse tradit D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 8. *Cum mandatur, inquit, quod Deum ex toto corde diligamus, datur intelligi, quod Deum super omnia debemus diligere.* Et inferius ait illum implere charitatis praeceptum, *qui nihil velit, quod Divinae dilectioni sit contrarium.* Ergo charitas etiam remissa, modo sit ex motivo bonitatis Divinae praedominante, est charitas perfecta, excludens lethale, adeoque conjuncta est cum remissione peccatorum.

27. Quod autem de charitate dictum est, intellectum volumus de contritione, quae aut est formalis actus charitatis, ut multis placet, aut cum illo necessario est conjuncta, ut omnes fatentur. Itaque omnis vera contritio, quae detestatur peccatum, quia Deo contrarium, est aversio a peccato, et conversio ad Deum, adeoque in quocumque sit gradu, excludit peccatum, et proinde justificat etiam extra Sacramentum. Unde sententia affirmans, contritionem cum charitate etiam remissa non justificare extra Sacramentum, merito rejicitur ab omnibus fere Theologis, et ut Gonetus ait, *contradicit apertissime variis Scripturae, et Conciliorum, ac SS. PP. testimoniis.*

28. Itaque cum nulla sit contritio ex charitate Dei, etiam remissa, quae non justificet extra Sacramentum, jure dicimus ad justificationem in Sacramento non requiri contritionem, sed sufficere attritionem, quae a Tridentino dicitur contritio imperfecta, et est dolor, ac detestatio peccati, concepta ex gehennae, et poenarum metu, cum spe veniae a Deo obtinendae, et cum proposito non peccandi de cetero. Quae attritio est actus bonus, et supernaturalis, excludens omnem voluntatem peccandi, ut constat ex prop. damnata ab Alex. VIII. dicente: *Attritio, quae gehennae, et poenarum metu concipitur sine dilectione Dei, non est bonus motus, et supernaturalis.*

29. Dices: Tridentinum ad justificationem requi-

rit principium dilectionis, dum ait Sess. 6. c. 6.: peccatores, dum ad justificationes disponuntur, *Deum tanquam omnium justitiae fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata propter odium aliquod, ac detestationem*. R. Tam ad justificationem in baptismo, quam in Sacramento Poenitentiae requiri a Tridentino initium amoris, non vero amorem; hoc autem amoris initium continetur in attritione, qua quis odit peccatum cum spe veniae obtinendae a Deo justitiae fonte. Ita Dominicus Soto lib. 2. de nat. et grat. c. 13. his verbis: *absque Sacramento requiritur actus charitatis, qui sit vera contritio; petenti autem baptismum (atque idem est de poenitentia) satis est inchoatio charitatis per attritionem*. Vident, ut attritio sit initium charitatis, licet non sit proprie charitas, sed amor, quem vocant concupiscentiae? Notat autem ipse Sotus in eo opere, quod dedicat Tridentino, Patres Concilii in sui gratiam verba illa addidisse: *Deum tanquam justitiae fontem diligere incipiunt*. Imo cum aliqui ex Patribus scribi voluissent *per actum charitatis*, Concilium restitit, tantumque scribi voluit: *diligere incipiunt*. Pallav. Hist. l. 8. c. 3.

30. Quod autem spes aeternae beatitudinis, et remissionis culpa, quam continet attritio, sit initium amoris, confirmari potest ex D. Thoma 1. 2. q. 40. art 7. dicente: *Ex hoc, quod per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum sicut in bonum nostrum, et sic incipimus ipsum amare*. Unde ipse S. D. 2. 2. q. 17. ar. 8. inquit: *Perfectus quidem amor est, quo aliquis secundum se amatur; imperfectus, quo quis amat aliquod, seu ut bonum sibi proveniat*. En amorem concupiscentiae, qui non est amor perfectus, sed imperfectus, et inchoatio amoris. Itaque in attritione, qualem ad Poenitentiam requirimus, includitur odium peccati, aversio ab eo, conversio ad Deum, et initium amoris Dei. „Ut merito Antoine, qui ad ju-

„stificationem requirit contritionem aliquo Dei amore „conjunctam, tandem statuatur: attritio ex metu gehennae, includens amorem Dei appetitive summum, „etsi non perfectum, cum spe veniae sufficit ad justificationem in Sacramento impetrandam. Ait autem, „illum amorem necessario conjungi cum amore concupiscentiae, seu spe veniae, quae in attritione supernaturali continetur.”

CAPUT III.

Reliqua de dolore, et proposito vitandi peccati, ejusque occasionis.

31. Quamvis attritio sufficiat ad Sacramentum Poenitentiae, id non prohibet, quo minus Confessarii hortentur Poenitentes ad eliciendam perfectam contritionem, ut praecipit Rituale Romanum, et cum Suario monent auctores nostrae sententiae: 1. quia contritio perfectior est, et tutior via ad gratiam impetrandam: 2. quia potest aliunde invalida confessio evadere, et cum contritione peccata remittuntur. Debet autem confessarius, audita confessione, poenitentem ad dolorem efficacibus verbis adducere, ut monet Rituale Romanum, tum ut securus fiat de dispositione praevia poenitentis, tum quia probabilissimum est, dolorem necessario non debere confessionem praecedere, sed sufficere, si eliciatur ante impertitam absolutionem. Sufficit enim moralis unio inter accusationem rei, detestationem peccati, et absolutionem.

32. *Quaest. 1. Quale est motivum attritionis necessariae ad confessionem? R. Motiva a Tridentino assignata sunt deformitas peccati mortalis, timor amittendae beatitudinis, metus gehennae, et poenarum. Quo poenarum nomine veniunt non solum poenae aeternae, sed etiam temporales, quatenus infliguntur*